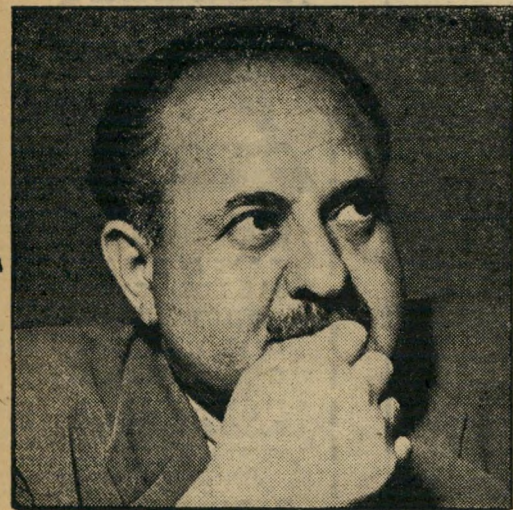

„סיבוב שני לא יביא שלום!“

איך אפשר להחיש את השלום בתנאי המצב
את הנוכחית?

כדי להגיע לשלום יציב וממשי וישראל ערבי יש לקיים שורה של מצות לא העשה ומצות עשה. נקח קודם את המצות לא תעשה:

ראשית: לא לשחך עוד פעולה עם המשקפים הצבאיים

ועד ועדת הפיוס, המוציאים לפועל את מדיניותם של דאגלס ובייירד לכונן שלום. לא להשכין שלום. שנית: לא להציג שום תנאים מוקדמים לפני המשא והכנה של השלום, אלא להשאיר את כל השאלות השנויות במחלוקת לברור ולהסדר ליד שולחן המשא והמתן.

אתה בעד משא ומתן ישיר?

גם אחרי המלחמה צריכים לשבת ליד השולחן, לשאת ולתת, הרי מוטב לעשות זאת לפני המלחמה ובמקום המלחמה. מוטב שיעשו ויתורים הדדיים בין ישראל ועמי ערב, אשר שהאמריקאים יכפו עלינו ויתורים בחץ, מבלי שזה יגרור להתקרבות ישראלית ערבית.

על איזה ויתורים אתה חושב, למשל?

אם אנו אומרים — ויתורים הדדיים ליד שולחן המשא והמתן, אין טעם לבקוע מכמרים מראש בשום עניין. המצוה השלישית: להפסיק את ההפלות והקיפוחים לגבי מעמד הערבי בארץ, לבטל את הממשל הצבאי, וכן הלאה. כש שיוכיו המעמד הערבי מרחיק את השלום עם הארץ ציית השכנות, כן מתן שיוון למעמד הערבי יעודד את כוחות השלום בארצות השכנות ויקרב את ההסכם.

אסיה לאסיתאים?

בנאומך בבנסת דיברת על פתיחת קשרים דיפלומטיים עם סין העממית. אתה רואה בזה צעד לשלום במזרח?

כן. זוהי מצוה השעה, הרביעית ברשימה: בחזית אחת עם כל עמי אסיה הדוגלים בעקרונות „אסיה לאסיתאים“ לסיר לוק ההשפעה, התערבות והשליטה המערבית האימפריאליסטית בכל צורה שהיא. יש לטול את היוזמה לקשרים דיפלומטיים, קשרי מסחר ותרבות, עם סין ועם הודו כדי להוציא את ישראל מבדידותה ביבשת אסיה וליצור את הרקע להכרתה כגורם המשוכך באופן בלתי נפרד במערכת עמי אסיה המתעוררים לתחייה.

אתה נאמן שאפשר לקשור קשרים דיפלומטיים עם סין החדשה, למרות שניהרד חושש להרגיז בזאת את המעמד המוסלמי בארצו?

אחרי סין החדשה, לכן חשוב לביא בבצע עם סין עוד בימי ועידת ג'נבה, חוץ מהצד הפוליטי יש בזה גם צד כלכלי. סין העלתה עד מאד את רמת המחיה של מאות מליוני יוניה. אולם הפיתוח התעשייתי שם מכונן בעיקר לתעשייה הכבדה. היא זקוקה לתוצרת של תעשייה קלה. אנחנו יכולים לייצא לשוק הסיני הענקי את מלוא התפוקה של תעשייתנו הקלה, המשותקת כיום בשני שלישים מכוסר השוקות. המורה זאת יכולנו לקבל מסין מזונות וחמרי גלם, הקשרים עם סין יסמנו מיפנה בורכה של ישראל: לא עם המערב האימפריאליסטי, אלא עם עמי אסיה. על רקע מיפנה כזה יהא קל יותר להשיג שלום עם עמי ערב.

מה הן שאר המצוות שהזכרת?

המצוה החמישית: לייצור עמדה משותפת עם עמי ערב נגד הקמת ברית צבאית אווירית אנטי-סובייטית במזרח התיכון, תוך התחייבות לא להשתתף בשום ברית כזאת. ששית: לפנות לארצות ערב ולהציע להן משא ומתן ישיר בלי תיווך אימפריאליסטי ובלי הצגת תנאים מוקדמים, ולהצג היר נכונות להגיע להסכם בכל השאלות השנויות במחלוקת. שביעית: להפסיק את מרוץ הוויזן ולהתחיל במרוץ הפיתוח של ארצות הערב לשם העלאת רמת המחיה וטיפולן סחר חליפין בין ישראל והארצות השכנות, בעיקר בין התוצרת התעשייתית שלנו והתוצרת החקלאית שלהם.

בסדרת הראיונות עם ראשי המפלגות הישראליות על בעיית השלום עם עמי ערב, ביטש העולם הזה את משה סנה. מנהיג מפלגת השמאל, הסוציאליסטי, לתרום את חלקו לזכוה הראיון המיוחד הבא ניתן על ידי משה סנה לחברי המערכת כבנין הכנסת, ונרשם בדי-ח קצרני.

כיר ש מ, המבסס מבהינה עיונית ומעשית את האחרית בין עמי ערב ובין ישראל, כנגד האימפריאליזם הבריטי והאמריקאי, וכנגד הממשלות במזרח התיכון הקשורות ל מעצמות מערביות אלה. בתוך התוכיר נמצא פרק המבסס את זכותו של עם ישראל להגדרה עצמית ולמדינה עצמית. דוגמה שניה: אלפי פועלים בנמל הנפס בצרה בעיראק ערכו לא מכבר שביתה להעלאת השכר. הם שילבו את תביעותיהם הכלכליות עם סיסמות פוליטיות. אחת מהן היתה „שלום ואחתה ערבית ישראלית“.

אתה חושב שאזה דוגמות אופייניות?

אפשר למנות הרבה מאד דוגמות כא ה. הנה, בימים אלה פורסם כרוז בעבר-הירדן. הפרא שלום עם ישראל. אני יודע שרבים אצלנו סבורים כי עמי ערב אינם מהמים גורם מדיני בעל רצון עצמי, וכי השליטים הם היחידים הקובעים את גורל הארצות האלה. אין טעות המורה מזו. מעל לפני השטח ישנם רק תככים בין קבוצות מושחתות, המתחרות על הר שלטון, והמנוצלות על ידי גורמים זרים. אבל במעמקי העמים האלה כבר כיום מפכים זרמים חזקים של רצון לאומי לעצמאות אמיתית ו. התחדשות חברתית. תקחת יס ראל, תקוות השלום היציב הישראלי-הערבי, הוא בכוחות האלה, העולים וגוברים ממש מיום ליום.

אולם, ד"ר סנה, האם אפשר להכות לכך ב אפס מעשה? נניח כי ישנו מעין מרוץ בין ה מהפכה בעמי ערב לבין התוקפנות של השו מון הראקציוני הקיים. מניין לנו כי הסיכוי השני לא ייערך לפני נצחון המהפכה?

האינך חושב שישנה הצדקת-מה לגישה האומרת שכישור-ההגנה של ישראל ב גבולות הנוכחיים פגום, וכי לכן יש להגיע אל הירדן ולא מדבר סיני כדי לקדם את פני הרעה?

גישה צבאית שאינה קשורה לגישה פוליטית היא אידואל טיום. אני דיברתי על התקדמות המזרחית המהירה של כוחות השלום והעצמאות. אך לא אמרתי כי יש לחכות בכריות שלום עד שכוחות אלה יגיעו לשלטון. את השוה אין לדחות. מה שנוגע לכוחות התוקפנות, הרי כל אדם הקורא עתון רואה בעליל כי הכוחות האלה הם בירידה בעולם, ולא בעליה. הם בירידה במערב ארופה, הם בירידה במזרח הרחוק, הם בירידה גם במזרח התיכון. אפילו בארץ נחש'ת כמו פאקיסטאן, כשהיו בחירות חלקיות בארץ ההיא, שהקיפו את רוב האוכלוסיה, הצביעו 97% נגד הברית האמריקאית-הטורקית-פאקיסטאנית. המתוחות ה מלחמתית הבינלאומית נמצאת בסימן של ירידה, ואם השאלה שהצגת היא מה יהא על המרוץ בין כוחות המלחמה וכוחות השלום, הרי האמת, האובייקטיבית היא שכוחות השלום הם בהתקדמות וכוחות המלחמה הם בניסיה.

ר.ה. משא ומתן ישיר?

ד"ר סנה, הרשה לי לשאול שאזה אישית. הלא אתה חיות, כראש המפקדה של ארגון ההגנה, אחד מאלה שניהלו את המאבק האנטי-בריטי מידות אתה מתנגד עתה להמשך המלחמה לשיחרור הארץ כולה?

אני גם היום בעד שיחרור הארץ כולה, ובעד המשכת מלחמת העצמאות והשיחרור. אולם שגיאה היא לחשוב ש שיחרור יושג על ידי שיעבוד העם הוללה. השלמת השיחרור של ישראל היא בסילוק השליטה האמריקאית העקיפה באר צנה. אחר שסילקנו את השליטה הבריטית הישירה, מה ש נוגע לחלק השני של הארץ, הרי שם שיחרורה יושג על ידי ביטול הכיבושים והבסיסים הזרים ועל ידי הקמת מדינה ערבית עצמאית ודמוקרטית בצד ישראל עצמאית ודמוקרטית. אולם השלום קודם לכל, ויש להחישו בכל הורכבים.

ד"ר סנה, לאחרונה הושמעה בתוכם רבים הרעה כי עי ישראל לחדש את המלחמה הפ עולה נגד הערבים ולפתוח בסיבוב שני. כדי להגיע אל גבול הירדן ומדבר סיני מה דעתך על השקפה זו?

דעתי ברורה ומוחלטת: נגד.

בראיון קודם גידה לנו מנחם בגין את דע תו כי מומלץ אין מנוס מן הסיבוב השני, וכי לכן כראי לנו לזוה את הסיבוב הבא במועד ובמקום שאנו נבחר בהם מה תשובתך לדענה זו?

אין כל תכלית לאומית חיובית למ המה כזאת. כל כיבוש שטח נוסף פירושו השתלטות על תושביו של שטח זה — משמע, השתלטות יהודים על ערבים. זה לא יתן לא שלום, לא בטחון. זה עלול רק להעמיק וללבות את הא בה.

ה דנה תהיה הרגע?

אולם הגבול החדש לא ישפר את המצב?

כל כמה שא יועתק הגבול לעומק, תמיד מעבר לגבול שכנינו יהיו עמי ערב. על כן, כל הרחבת גבול יוצרת גבול איבה ומלחמה מבחון. ומתחיות של איבה לאומית מבפנים. מדינה כזאת לא תהיה מדינה חופשית מבית, ולא מובטחת מחוץ. זה יהיה הרגע. וכל זה מדובר במקרה שמסע כיבוש כזה יצליח. אך מניין הערובה שיצליח?

אתה מפקפק בכך?

איחלת היא לבנות את כל החישובים על השחאת כוחי של צה"ל עם כוחו של הלגיון הערבי, למשל. אין להוציא מכלל החישובים גורם כה חשוב כהתערבות אנגלית ואמרי קאת, ואיש לא יעזוב כי מעצמות מערביות אלה לא תש תבשנה בהזדמנות של מלחמה כזאת כדי לחסל או להצר את העובדה הפוליטית ששמה מדינת ישראל, ואשר הם כידוע — א כל כך רצו בה.

המצב השתנה לגבי 1948?

כן. הצלחנו במלחמת-השיחרור של 1948, מפני שהיתה זאת מלחמה צודקת, אבל כל מסע כיבוש משמעו מלחמה בלתי-צודקת, וסופו כשלון, אם לא אברון.

בין אם תסתיים בנצחון אי במסדה?

כן.

ד"ר סנה, הנימוק העיקרי למען כיבוש שני יוזם הוא כי הזמן פועל נגדנו. הנה אתה בעצ מך התרעת נגד משונה נשק אמריקאי לעיראק. הזדיונות הערבים כידי האמריקאים עולה ל הכרוע תוך שנים מעטות את הכף לחובתנו. לתת לערבים יתרון גדול עלינו. המשטרים ה ערביים הקיימים לא יחספו להשמש בו. אינך מסכים להגיון כי מוטב להקדים במלחמה יוזמה?

ההגיון דזה דומה להגיונו ש אדם האומר שמפני שכל אדם בין כה וכה ימות, מוטב להתאבד מיד. מה שנוגע לפרספקטיבה של הזמן, הרי כל מי שמבט קצת לעומק, מוכרח להודות שבתוך ארצות ערב מתעוררים ומתגברים כוחות חדשים, רעניים, שהם בעד שלום בין עמי האזור ונגד שליטה מערבית זרה באזור.

מה הם הכוחות האלה?

נקח לדוגמה ארץ כמו עיראק, שם הפיצו הסטודנטים כרוזים בסיסמה של „שלום עם ישראל — העם האח!“ אחד המונאים הרשמיים יצא בקיסרון על הסטודנטים המתיבה דים, כתגובה פירסמה הסתודות הסטודנטים העיראקית חז